

Pécsi Tudományegyetem
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Program

KUTHY ERIKA

NYELVPOLITIKAI KÉRDÉSEK AZ EURÓPAI UNIÓ
TAGÁLLAMAIBAN

(Questioni di politica linguistica negli Stati membri dell'Unione Europea)

Tézisek

Témavezető:
Dr Antal Lajos

Pécs
2006

Az értekezés témája

Értekezésem témája az Európai Unió tagállamaiban felmerülő nyelvpolitikai kérdések kutatása, ismertetése, elemzése. A témaválasztást a téma időszerűsége, valamint a szervezet különböző tagországainak a területén élő kisebbségekhez, azok nyelvéhez, kultúrájához fűződő eltérő attitűdje indokolja.

Az Európai Unió nyelvpolitikája nem azonos az egyes tagállamok nyelvpolitikájával. Előbbi a tőke, a munkaerő és a szolgáltatások szabad áramlása mellett a nyelvi-kulturális diverzitást is szem előtt tartja. Ezt a prioritást tükrözi a szervezet különböző intézményeinek a nyelvhasználata: amennyiben az Európai Unió nem jelölt ki egyetlen, a többi fölött álló hivatalos nyelvet, hanem valamennyi tagállam hivatalos nyelvét elismeri a szervezet hivatalos nyelveként. Igaz, a helyzetet valamennyire árnyalja a munkanyelvek (angol, német, francia) kijelölése, de ez csak a gördülékenyebb munkavégzést segíti elő, elsősorban a különböző országok és intézmények közötti kapcsolattartás területén. Utóbbi viszont leginkább az egyes tagállamok mindenkori kormányának a hozzáállásától függ. Különböző nemzetközi szervezetek ajánlásokat tehetnek, illetve a súlyos mulasztások esetében elmaraszthatnak egy-egy tagállamot, illetve újabb tagállamok jelentkezése esetén a szervezetbe való bejutás feltételeként megszabhatják az ország területén élő nyelvi-etnikai kisebbségek helyzetének rendezését.

Nemzetközi szinten is egyre több politikai, kulturális szervezet, tudományos konferencia foglalkozik az egyes tagállamok és a világ többi országának területén élő nyelvi-etnikai kisebbségek jogainak védelmével, valamint a felmerülő problémák megoldásának lehetőségeivel.

Az értekezés célja

Értekezésemben arra kívánok rámutatni, hogy az Európai Unió egyes tagállamaiban élő nyelvi-etnikai kisebbségi csoportok milyen különböző kisebbségi és nyelvtörvényekkel találkoznak, külön kiemelve azt, hogy a globalizáció folyamata milyen mértékben érinti kedvezőtlenül az Európai Unió egyes tagállamaiban élő nyelvi-etnikai kisebbségeket, azok nyelvhasználatát, és az egyes nyelvek elterjedését vagy visszaszorulását.

A disszertáció célja az Európai Unió tagállamaiban élő nyelvi-etnikai kisebbségi csoportok életének és nyelvhasználati szokásainak bemutatása, a problémák összegyűjtése, felvázolása, illetve a pozitív példák bemutatása.

A kutatás módszerei

A kutatás során többféle módszert alkalmaztam. A szakirodalmi előzmények összegyűjtéséhez hagyományos, könyvtári kutatómunkát alkalmaztam, amit internetes anyagok keresésével egészítettem ki. a hazánkban élő kisebbségi népcsoportok néhány tagjával interjúkat készítettem, valamint külföldi útjaim során is gyűjtöttem ismereteket. A talált adatokat témánként, országonként és forrástípusonként rendszereztem.

Az egyes problémákat, valamint a pozitív példákat igyekeztem mindenütt a lehetséges kapcsolatok rendszerében tárgyalni.

Az értekezés felépítése

Értekezésem hat fejezetből áll, amelyhez bevezetés, magyarázatok, tartalomjegyzék, felhasznált irodalom és források is tartoznak.

Az első fejezet a nyelvpolitika, mint tudományág bemutatását tartalmazza (olyan alapfogalmakat tisztáz, mint language policy, language politics, a nyelvpolitika és a többnyelvűség kapcsolata, a nyelv és dialektus kapcsolata, valamint a nyelvpolitika legfőbb kérdései).

A második fejezet Európa és a nyelvpolitika kapcsolatát fejti ki, taglalva a kérdés történelmi hátterét is.

A harmadik fejezet az Európai Unió rövid történetét tárgyalva, részletesen kitérve a korábbi (közvetett) és a későbbi (közvetlen) előzményekre. A fejezet ismerteti az Európai Unió politikai, gazdasági és jogi szervezeteit is.

A negyedik fejezet tárgyalja az Európai Unió nyelvpolitikáját, kitérve a problémákra, nehézségekre, megoldandó kérdésekre, és az egyes megoldások lehetséges következményeire.

Az ötödik fejezet az Európai Unió tagállamainak nyelvpolitikáját és annak történelmi hátterét mutatja be, ismertetve az Európai Unió, valamint az Európai Unió tagállamaiban alkalmazott nyelvpolitika közötti különbségeket.

A hatodik fejezet a konklúzió, amely a disszertációban ismertetett problémákat, pozitív jelenségeket foglalja össze.

Az értekezés tartalomjegyzéke

Bevezetés

I. Nyelvpolitika

I. 1. Language policy, language politics

I. 2. A nyelvpolitika és a többnyelvűség kapcsolata

I. 3. Nyelv és dialektus kapcsolata

I. 4. A nyelvpolitika legfőbb kérdései

II. Európa és a nyelvpolitika kapcsolata

III. Az Európai Unió rövid története

III. 1. Korábbi előzmények

III. 1. a. A páneurópai mozgalom.

III. 1. b. Európai Egyesült Államok (EEÁ)

III. 2. Közvetlen előzmények

III. 2. a. Politikai szervezetek

III. 2. b. Gazdasági szervezetek

III. 3. Az Európai Unió megalakulása

III. 4. Az Európai Unió szervezetei

III. 4. a. Politikai szervezetek

III. 4. b. Gazdasági szervezetek

III. 4. c. Bírói Testület

IV. Az Európai Unió nyelvpolitikája

V. Az Európai Unió tagállamainak nyelvpolitikája és annak történelmi háttere

VI. fejezet: Konklúzió

Az Európai Unió alapelvei: soknyelvűség és kulturális diverzitás

A modern társadalmak és társadalmi szervezetek nem hagyhatják figyelmen kívül az emberi jogok – köztük etnikai, vallási-lelkiismereti, nyelvi jogok – védelmét és tiszteletben tartását. Ez az egyik alapelve a XX. században megalakult, és 2004. május elseje óta 25 tagállamot magában foglaló Európai Uniónak is. Az Európai Unió a szabad tőke-, áru-, szolgáltatás- és munkaerő-áramlás mellett fontos teret szentel a soknyelvűség és a kulturális diverzitás fenntartásának is. Az Európai Unió nyelvpolitikája nem jelent egyet a különböző tagállamok nyelvpolitikájával, de az egyes tagállamok nyelvpolitikája nagymértékben befolyásolja a szervezet egészének nyelvpolitikáját. Az egyes tagországokban eltérő problémák merülnek fel, amelyekre a politikai vezetőknek, nyelvészeknek és egyéb szakembereknek különbözőképpen kell reagálniuk.

Mielőtt az Európai Unió tagállamainak nyelvpolitikáját tárgyalnánk, tisztáznunk kell néhány fogalmat: nyelvpolitika, kétnyelvűség, diglosszia, bilingvizmus, nyelv-dialektus kapcsolata, államnyelv, nemzeti nyelv, hivatalos nyelv, vernakuláris nyelv, regionális nyelv, kisebbségi nyelv; illetve tisztáznunk kell, hogy milyen okok vezetnek egy-egy nyelv magas vagy alacsony presztízsének kialakulásához.

A nyelvpolitika a nyelvtudomány egyik legfiatalabb ága – az 1950-es években született –, azonban a különböző nyelvpolitikai kérdések egyidősek az emberiséggel. Több tudománnyal határos: alkalmazott nyelvészet, szociolingvisztika, lingvoszociológia, szociológia, politika, politológia, idegennyelv-oktatás, kétnyelvűség-kutatás, nyelvtervezés, nyelvművelés, pedagógia. A nyelvpolitika szerteágazó tevékenységét a következő definícióval tudjuk a legkönnyebben összefoglalni: tudatos beavatkozás egy nyelv életébe. Megkülönböztetjük a language policy (une politique linguistique) és a language politics (la politique linguistique) fogalmát. Előbbi a nyelvvel való cselekvés, utóbbi a politikai hatalom befolyása a nyelv életére. A nyelvpolitika mindkét ágának a kérdései nem új keletű problémák, mivel a különböző nyelvek és népek, népcsoportok érintkezése egyidős az emberiség történelmével, és a mindenkori hatalmi, valamint az azzal szemben álló ideológiákat hangoztató csoportosulásokban folyamatosan újra és újra termelődnek. Az adott társadalomban a minden kori többség – az uralkodó ideológia alapján – támogathatja, elismerheti, eltűrheti, burkolt vagy nyílt formában üldözheti, vagy elnyomhatja a kisebbségi csoportokat. A kisebbség üldözése, elnyomása, anyanyelve használatának betiltása szélsőséges esetben súlyos konfliktusok, háborúk kirobbanásához is elvezethet. A kisebbség nem mindig jelent számszerű kisebbséget, egy társadalom nagyobb számú csoportja is élhet elnyomott helyzetben.

A különböző nyelvek együttélésének is több változata lehet: diglosszia, bilingvizmus. A diglosszia olyan, viszonylag állandósult nyelvi helyzet, amelyben az alárendelt vagy közönséges, alacsonyabb presztízsű nyelvek, nyelvjárások mellett létezik egy, azoktól teljesen eltérő tevékenységi körökben használatos, nagymértékben szabályozott, fölérendelt vagy emelkedett, magasabb presztízsű változat is. A két nyelv, nyelvváltozat funkciói egymástól élesen elkülönülnek, és a társadalom tagjai minden helyzetben tisztában vannak vele, hogy mikor melyik változatot illik használniuk. A bilingvizmus fogalma olyan országokra érvényes, amelyeknek minden tartománya hivatalosan egynyelvű (tartományonként eltérő hivatalos nyelvvel), de az ország alkotmánya a különböző tartományokban több hivatalos nyelvet is elismer, így ott a többnyelvűség elfogadott jelenség. Az egyes nyelvek egyenrangúak, funkciói nem határolódnak el egymástól, de minden tartományban csak az adott tartomány nyelve használható minden szintéren. A különböző tartományokban élő személyek nem kötelezhetőek arra, hogy megtanulják más tartományok hivatalos nyelvét.

A nyelvileg kevésbé sokszínű területeken (Európában, valamint Észak-Amerika országaiban) élő emberek többsége úgy vélekedik, hogy a világ legtöbb országára az

egynyelvűség jellemző, a többnyelvűség pedig egészen kivételes jelenség. Azonban ez tévhit. Mivel a világon több mint 6000 nyelv létezik és mindössze körülbelül 200 állam, az államhatárok pedig nem mindig esnek egybe a nyelvi határokkal, a nyelvészek, történészek, politikusok, szociológusok és a társadalomkutatók régen felismerték, hogy az öt, állandóan lakott kontinens országainak többsége etnikai, kulturális és nyelvi szempontból nem tekinthető homogénnek, igazi nemzetállamok nem léteznek, és egy-egy országon belül a különböző nyelvek találkozása nem ritka jelenség. A nyelvek eloszlása a Föld országaiban azonban nem egyenletes. Így a világ minden térségében felmerülhetnek bizonyos, a nyelvpolitikával kapcsolatos kérdések.

Nyelv-nyelvjárás

A nyelvek számát tisztán nyelvészeti szempontból nem lehet pontosan meghatározni. Mivel tudományosan nem tudjuk meghúzni a határt nyelv és nyelvjárás között, arra kell hagyatkoznunk, hogy a különböző nyelvváltozatok beszélői hogyan viszonyulnak egymáshoz, milyen a kulturális-vallási identitásuk. Előfordul, hogy egy nyelv beszélői nem értik egymást, azonban ők mégis úgy érzik, hogy egy nyelvet beszélnek (kínai mandarin – kantoni kínai). Ők azonos kultúrához tartozónak vallják magukat, bár szóban nem, csak írásban tudnak egymással kommunikálni. A kínai nyelvet egy egységként kezelik, legfeljebb azt ismerik el, hogy annak különböző nyelvjárásait beszélnek. De akad példa ennek az ellenkezőjére is: két vagy több nyelv beszélői kölcsönösen megértik egymást, ám ők mégis úgy érzik, hogy egymástól eltérő nyelveket beszélnek (cseh – szlovák, szerb – horvát, norvég – dán – svéd, orosz – fehérorosz). Ők viszont eltérő kulturális identitással rendelkeznek, ezért tartják nyelvüket önálló fonológiai, lexikai és grammatikai rendszernek. Ugyanez vonatkozik azokra a nyelvekre is, amelyekhez eltérő vallás tartozik (hindi – urdu, szerb – horvát), vagy eltérő ábécé (szerb – horvát, román – moldáviai). Azt is nehéz megállapítani például, hogy a Németország és Hollandia határán egymás mellett élő nyelvjárások a német vagy a holland változatai-e. Ilyenkor az dönti el a kérdést, hogy a nyelvjárások beszélői mely kultúrával azonosulnak nagyobb mértékben, mely nyelv beszélőinek tartják magukat. Az is megnehezíti a világ nyelveinek számbavételét, hogy egy-egy nyelvnek több elnevezése is létezik, illetve léteznek még tudományosan nem leírt nyelvek is. A nyelvek dialektusoktól való megkülönböztetését a dialektalizáció jelensége is megnehezíti. Arról van szó, hogy egy-egy beszélőközösség elhiszi, hogy a nyelve nem önálló nyelv, hanem egy másik nyelv dialektusa. Nyelvi és nyelven kívüli okokból új nyelvek is létrejöhetnek (pidgin, kreol nyelvek, nyelvésztés, egy nyelv változatokra, majd önálló nyelvekre való szétesése), mások kihalhatnak, egy-egy társadalom szükségletei szerint, illetve a társadalomban bekövetkező folyamatok következtében.

A nyelvek nem egymással egyenrangúak, presztízsük nyelven kívüli okok szerint alakul. Egymástól megkülönböztetünk nemzeti nyelveket, hivatalos nyelveket, államnyelveket, vernakuláris nyelveket, regionális nyelveket, kisebbségi nyelveket. A nemzeti nyelv élvezi az adott állam hivatalos nyelvi státusát. Államszervező nyelv, a többségi, államalkotó nemzet sztenderdizált nyelvváltozata, amelynek használatát az adott nyelv egyéb, nem sztenderdizált változataival szemben előnyben kell részesíteni, a nemzetállam kifejeződésének eszköze, szimbolikus és jól körülhatárolt politikai funkciókkal rendelkezik. A hivatalos nyelv államszervező nyelv, bármilyen formális és informális helyzetben használható, az adott állam politikai vezetése által hivatalos nyelvként elfogadott nyelv, az ország alkotmányában rögzített jogokkal. Oktatási nyelvként való bevezetése és a kisebbségek számára idegen nyelvként való oktatása, valamint bármilyen szintéren való használata a mindenkori politikai elit számára kívánatos. Sok országban nem tesznek különbséget a hivatalos és nemzeti nyelvek között, bár hogy nem minden esetben a többségi nemzet nyelve a hivatalos. Egy országnak lehet egy vagy több hivatalos nyelve is. Az államnyelv de facto

államalkotó nyelv, ami azt jelenti, hogy a hivatalos politika az államnyelv beszélőit elismeri államalkotó nemzeti kisebbségként, de jure viszont nem az. Tehát az államnyelv fogalma nem egyenlő a hivatalos vagy nemzeti nyelvvel. Az államnyelvet úgy definiálhatjuk, mint az önálló állammal rendelkező nemzeteknek az adott nemzeti államokon belül törvényileg privilegizált helyzetben lévő, de nem hivatalossá emelt kódja, amely – esetleg területhez kötötten – korlátozott hatókörben használható, oktatása, illetve informális helyzetekben való használata nem ütközik semmilyen akadályba. Formális helyzetekben azonban nem minden alkalommal használható. Nyelvi jogi státusban ragadhatók meg a különbségek az államnyelv, valamint a hivatalos nyelv között: államnyelvnek egy többségi nemzeten belül a törvényileg elfogadott, de hivatalos rangra nem emelt nyelvet nevezünk. A vernakuláris nyelv nem sztenderdizált anyanyelv, amely a beszélőközösség tagjai számára az elsődleges szocializáció nyelve, de amelyet a hivatalos politika nem ismer el hivatalos nyelvként. Csak informális helyzetekben használatos, oktatási nyelvként nem alkalmazható. Gyakori a dialektalizáció jelensége. A kisebbségi nyelv valamely, a hivatalos politika által elismert kisebbségi nép vagy népcsoport nyelve, nem biztos, hogy hivatalos státust élvez a többségi nemzeten belül. Használata informális helyzetben mindig, formális helyzetekben bizonyos színtereken a lakosság számarányától függően lehetséges. Lehetőség van idegen nyelvként való oktatásának bevezetésére vagy a kisebbségi nyelvű oktatás megszervezésére. A kisebbségi nyelv és az államnyelv közötti különbség ott ragadható meg, hogy a kisebbségi nyelv esetében a hivatalos politika elismeri a kisebbségi beszélők létét, de nem tartja őket államalkotónak. A kisebbségek lehetnek sporadikusak vagy élhetnek tömbben is, azonban bizonyos jogokat csak akkor élveznek, ha a kisebbség számaránya eléri a lakosság bizonyos, törvényben rögzített százalékát. A regionális nyelv egy-egy tartományhoz köthető nyelv, amely az adott többségi nemzeten belül nem élvez hivatalos politikai státust. Használata csak területhez kötötten, bizonyos színtereken, keretek között lehetséges, oktatási nyelvként való bevezetése – amennyiben a beszélőközösségben erre igény mutatkozik, a hivatalos politikai elit pedig hajlandóságot mutat rá – megoldható.

A politikai konfliktusok kialakulása a többnyelvű, többkultúrájú társadalmakra jellemző, hiszen ott fordulhat elő, hogy a gazdasági-politikai fölényben (de nem mindig számszerű fölényben) lévő uralkodó elit nem vesz tudomást a kisebbségi népek, népcsoportok létezéséről és igényeiről. A kisebbségi csoportok tagjai többfélék lehetnek, ezért különböző nyelvi, kulturális és önszervező igényeik támadhatnak. A többségi társadalom gazdasági-politikai elitjének a belátásától, szándékától függ, hogy az ország hogyan bánik a területén élő kisebbségekkel.

Nyelvi jogok, nyelvpolitikai kérdések

1992-ben a kisebbségek nyelvi jogainak a védelme érdekében határozták el a Kisebbségi Főbiztosi poszt létrehozását, az akkor még EBEÉ-nek, ma EBESZ-nek nevezett szervezet keretein belül (Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet). Az EBESZ Kisebbségi Főbiztosa által 1999-ben közzétett, a tagállamokban érvényesülő kisebbségi nyelvi jogokról szóló jelentés többek között a kelet-, illetve kelet-közép-európai országok helyzetét is értékeli. Legfőbb kifogásként minden, a vizsgálatba bevont állam esetében a kisebbségek nyelvi, valamint jogi helyzetét rögzítő törvénnyel kapcsolatosan az államnyelv és hivatalos nyelv autentikus meghatározásának hiányát említi meg. A jelentés kifogásolja, hogy ma semmilyen nemzetközi jogi norma nem létezik, amely meghatározná, hogy az államnak egynél több hivatalos nyelvet kellene elfogadnia, hogy ily módon kielégítse a nemzeti kisebbségeknek a saját nyelv használatára vonatkozó igényeit. A többségi nemzet nyelvének politikai funkcióit Kelet- és Kelet-Közép-Európában az ország alkotmánya rögzíti, ebben a

térségben csak Magyarországon, Szlovákiában, Ukrajnában, Szerbiában, Szlovéniában, illetve Lengyelországban alkottak nyelvi törvényt.

Az ember alapvető szükségletei közé tartozik a kommunikáció, amelynek $\frac{2}{3}$ -a a verbális csatornán keresztül zajlik. Mivel a világon több ezer nyelv létezik, az emberiség történetével egyidős a közvetítő nyelvek alkalmazása és az idegennyelv-tanulás. Koronként változó, hogy az emberek milyen nyelvtanulási stratégiákat alkalmaztak az idegen nyelvek megismerése érdekében. Napjainkra számos idegennyelv-tanulási vagy -oktatási módszer dolgoztak ki. a történelem során többször előfordult, hogy egy hódító nép a leigázott területeken igyekezett elterjeszteni saját nyelvét. A középkorban a földrajzi felfedezések nyomán új kérdésként vetődött fel a gyarmatosítók nyelvének, kultúrájának, vallásának, állami berendezkedésének elterjesztése az elfoglalt területeken, mivel a gazdasági és politikai hatalom megszerzésének és megtartásának ez volt a kulcsa. Ezekben a területeken az őshonos, de elnyomott lakosság volt számszerű többségben. Az elnyomó, európai uralkodó elitnek, amely számszerű kisebbségben volt, a gazdasági és politikai hatalom megszerzésére csak akkor volt lehetősége, ha saját nyelvét, vallását, kultúráját és társadalmi berendezkedését ráerőltette az elnyomott őshonos népekre. Ez történt Dél- és Közép-Amerika különböző országaiban, valamint Észak-Amerikában és Ausztráliában.

A XIX-XX. század során függetlenné vált egykori gyarmati országok egyik legfontosabb kérdése volt a megfelelő hivatalos vagy államnyelv/ek kiválasztása, elterjesztése. Ennek első lépése a státusztervezés (egy vagy több nyelv hivatalossá tétele), ez után következik a korpusztervezés (könyvek, újságok, nyelvkönyvek, tankönyvek, szótárak kiadása, a hivatali és más szaknyelvek megalkotása), majd a nyelv elterjesztése. Erre több lehetőség is kínálkozik: internacionalizmus, vernakularizáció, nyelvésztés, vagy valamely mesterséges nyelv elterjesztése. Mindegyik módszernek vannak előnyei és hátrányai is.

A nyelvpolitika részét képezik a nyelvújító mozgalmak is, amelyekre bizonyos időközönként szüksége van minden nyelvnek, a társadalom fejlődésének szakaszaitól függően, valamint a nyelvművelő mozgalmak is. Több nyelv életében előfordult az is, hogy egyik ábécéről áttért egy másik használatára.

Minden nyelv beszélői fontosnak tartják, hogy nyelvük és kultúrájuk L_2 -ként minél szélesebb körben elterjedjen szerte a világon. Erre szolgálnak a világ különböző pontjain alapított kulturális intézmények és kulturális hetek, amelyek nemcsak a nyelvet, hanem a hozzá tartozó kultúrát is hivatottak terjeszteni.

A világ számos országában élnek olyan bevándorló kisebbségek, amelyek gazdasági vagy politikai okokból, kényszerűségből vagy önként kerestek új hazát. A befogadó országok esetében fontos kérdés, hogy mennyire engedjenek teret L_1 nyelvének és kultúrájának, illetve milyen fokon kényszerítsék a bevándorló kisebbség tagjait arra, hogy megtanulják a befogadó ország nyelvét, megismerjék annak kultúráját. Ez egyébként a bevándorlók érdeke is: a munkaerő-piacon a többségi nyelv és kultúrájának ismerete nélkül hátrányba kerülnek a többségi nyelv beszélőivel szemben. L_1 megtartása és kulturális hagyományainak ápolása több szinten eltérő mértékben történhet, ez mindig az adott befogadó ország hozzáállásától, illetve a bevándorló kisebbség igényétől, lehetőségeitől – és ha van – az anyaországtól kapott támogatás mértékétől függ.

Megkülönböztetjük az egy-, illetve többközpontú nyelvek fogalmát. A többközpontú nyelvek esetében a legnagyobb nehézség a nyelvek szétfejlődésének megakadályozása. Mivel a különböző országok társadalmi felépítése eltérő, így eltérően fejlődik a közigazgatási, jogi, politikai szakterminológia is. A hivatalos nyelv is hat a kisebbségre, így annak lexikai, fonetikai, grammatikai elemei beépülnek L_1 -be. A többközpontú nyelvnek több fajtája van: teljes többközpontú nyelv, részlegesen többközpontú nyelv, valamint a több országban beszélt nyelv, amelynek nincs anyaországa, és amely sehol sem hivatalos. Ezeknek a nyelveknek az esetében különböző nyelvtervezési tevékenységekre van szükség.

L₁ fennmaradásának legfontosabb letéteményesei a mindennapi élet színterei: család, baráti kör, szabadidős tevékenységek, rokonság, iskola, vallásgyakorlás, orvosi ellátás, szolgáltatások, közigazgatás. Amennyiben ezeken a színtereken megoldott L₁ használata, a nyelvnek nagy esélye van a hosszú távú fennmaradásra. A többségi állam is ezeken a színtereken tud a legtöbbet tenni a nyelv és kultúra fennmaradásáért, vagy – rossz esetben – eltűnéséért. Ez alapján beszélhetünk asszimilációs és pluralista nyelvpolitikáról.

A kisebbségi nyelvek fennmaradásának leghatékonyabb eszköze a nyelvoktatás. A kisebbségi nyelvű oktatásnak több programja létezik: bemelegítő, nyelvmegtartó, mélyvíztechnika, átirányításos.

A világ összes nyelvéről elmondható, hogy az adott nyelv beszélőinek száma több tényező függvénye. Ezek a tényezők a következők: családi indíttatás, a nyelvhez, kultúrához fűződő attitűd, a nyelv presztízse, az iskolai nyelvoktatás hatékonysága, városi vagy falusi lakóhely, életkor, nem.

Tudományos értelemben véve nincs „értékesebb” és „kevésbé értékes” nyelv vagy nyelvjárás, azonban nyelven kívüli okokból az emberek mégis érték szerint osztályozzák a nyelveket, alacsonyabb és magasabb presztízst tulajdonítva nekik, valamint beszélőiknek.

Európa a Föld nyelvileg legegységesebb része azonban jól tudjuk, hogy igazi nemzetállamok ezen a kontinensen sem léteznek. Európában is együtt élnek germán, neolatin, kelta, szláv, hellén, finnugor, altaji, valamint ismeretlen eredetű nyelvek. Egynyelvű európai államot is keveset tudunk felsorolni: Portugália, Monaco, San Marino, Feröer-szigetek. Az már társadalmi-politikai-nyelvpolitikai kérdés, hogy egy ország hivatalosként elfogadja-e a területén élő összes nyelvet, a hivatalos státusszal járó valamennyi joggal együtt, vagy némelyiknek még a létezését is letagadja. Ezek nyelven kívüli okok. Az Európai Unió legfontosabb értékei közé tartozik a nyelvi és kulturális sokszínűség, mivel a nyelv a nemzeti és a személyes identitás legfontosabb kifejezőeszközének tekinthető, valamint egy nép kulturális értékeinek hordozója. Ezen elv alapján az Európai Unió alkotmánya rögzíti a tagállamok valamennyi hivatalos nyelvének egyenjogúságát, illetve hivatalos státusát. Ezt az Európa Tanács 1958./1. számú rendelete is tartalmazza, amelyet minden új tagállam csatlakozásakor kiegészítenek, belevéve és a szervezet területén belül hivatalos státusra emelve az Európai Unió területén megjelenő új nyelve(ke)t.

Hivatalos nyelvek az Európai Unióban

Az Európai Uniónak jelenleg 20 hivatalos nyelve van, amely szám egy újabb ország csatlakozása esetén tovább nő. 2007. január elsejével az ír nyelv is az Európai Unió hivatalos nyelvévé vált. E dátumig az ír a szerződésnyelv státusával rendelkezett. Bulgári és Románia ugyanekkor csatlakozik a szervezethez, e két ország hivatalos nyelve is az Európai Unió hivatalos nyelvévé válik. Az Európai Unió nyelvpolitikája értelmében az Európa Parlament képviselőinek és az Európa Tanács ülésein részt vevő politikusoknak is joguk van ahhoz, hogy saját anyanyelvükön tegyék meg felszólalásaikat, számukra nem lehet kötelezővé tenni anyanyelvükön túl az Európai Unió bármely hivatalos nyelvének ismeretét. Az Európa Parlament képviselőinek megválasztása a pártok listája alapján, közvetlen módon történik, így nincs mód arra, hogy bármelyik pártot arra kötelezzenek, hogy olyan képviselő-jelölteket vegyen fel a listájára, akik beszélnek legalább egy-két, az Európai Unióban hivatalos nyelvet. Egy ország lakosságától szintén nem lehet megkövetelni, hogy ne a pártszimpátia, hanem a képviselő-jelöltek nyelvtudása alapján szavazzon. Bármelyik tagország állampolgárának joga van ahhoz, hogy valamely hivatalos ügyben saját anyanyelvén vagy az Európai Unió bármelyik hivatalos nyelvén forduljon az Unió bármely intézményéhez, és anyanyelvén vagy az Unió bármely más hivatalos nyelvén kapjon választ beadványára. Minden tagállam állampolgárai jogosultak az Unió bármely, rájuk vonatkozó rendelkezését, törvényét,

jogszabályát saját anyanyelvükön vagy az Unió bármely másik hivatalos nyelvén elolvasni, az ahhoz való hozzáférésüket semmilyen módon nem lehet korlátozni. Ennek biztosítása az adott állam uniós apparátusának és fordítói gárdájának munkakörébe tartozó feladat. A munkaszintű megbeszéléseken azonban a szakértői gárda az Európai Unió intézményeiben az Unió valamelyik munkanyelvét (angol, francia, német) használják. Ők uniós állásukat is csak abban az esetben foglalhatják el, amennyiben – rátermettségük és szakértelmük mellett – igazolják, hogy ismerik valamely (vagy akár mindhárom) uniós munkanyelvet. Ennek az intézkedésnek a hatékonyabb és gyorsabb munkavégzés, valamint a fordítási és tolmácsolási költségek minél nagyobb csökkentése az oka.

Az Európai Unió kialakulása hosszan tartó társadalmi-politikai-gazdasági folyamatok eredménye. Több szervezet, szövetség megalakulásán keresztül jutott el az Óreg Kontinens a történelmében legnagyobb földrajzi kiterjedésű és politikai-gazdasági jelentőséggel bíró egységes szervezetének megalakulásáig. Az Európai Unió megszületésének folyamatát végiggondolva meg kell említenünk a korábbi és a közvetlen előzményeket is. A korábbi előzményekhez tartoznak a második világháború előtti történések, a közvetlen előzményekhez pedig a második világháború utáni politikai-gazdasági-kereskedelmi események.

Az Európai Unió Szerződést 1992-ben a hollandiai Maastrichtban írták alá, és 1993-ban lépett hatályba. A szervezetnek ekkor 12 tagja volt, majd 15-re, és 2004. május elsején 25-re nőtt ez a szám. Több ország jelenleg is csatlakozási tárgyalásokat folytat a szervezettel. Az Európai Uniónak több politikai, gazdasági szervezete és bírói testülete segíti, irányítja és ellenőrzi a tagállamok kormányainak tevékenységét, többek között a nyelvpolitika terén is.

A 2004. május elsején immár 25 tagúra bővült Európai Unióban eddig soha nem tapasztalt nyelvi és kulturális sokszínűség jelent meg: a 25 tagországban összesen 20 a hivatalos nyelvek száma. Az ír ma szerződésnyelvnek számít, 2007. január elsején válik a szervezet hivatalos nyelvéné, Bulgária és Románia csatlakozásával a bolgár és a román is hivatalos státust kap, ezzel 23-ra nő az Európai Unió hivatalos nyelveinek száma. Egyes becslések szerint legalább 50 a kisebbségieké, hiszen az Európai Unió tagállamai számos határmódosítást éltek át történelmük során, és az Óreg Kontinensre mindig is jellemző volt a népvándorlás. Azonban az egyes tagországokban beszélt kisebbségi nyelvek státusa, presztízse nem azonos. Az Európai Unió összlakosságának körülbelül 8%-a, azaz mintegy 30.000.000 ember beszéli L_1 -ként valamelyik kisebbségi nyelvet. Ennek következtében nemcsak politikai, társadalmi és gazdasági kérdések merülnek fel, hanem nyelvek is, amelyekhez szorosan kapcsolódnak az etnikai és kisebbségvédelmi problémák, a különböző üléseken elhangzó felszólalások tolmácsolásának a kérdése, a hivatalos iratok, okmányok, törvények, jogszabályok, rendeletek minden munkanyelvre vagy az Európai Unióhoz tartozó országok valamennyi hivatalos nyelvére való lefordítása is. Az Európai Unió, elődszervezeteinek megalakulása óta célul tűzte ki a tagállamokban beszélt nyelvek és az egyes országokhoz kötődő kulturális hagyományok egyenjogúságának elismerését, valamint ennek a nyelvi és kulturális gazdagságnak a fenntartását. Jelenleg is hivatalos nyelvének tartja valamennyi tagállamának valamennyi hivatalos nyelvét, amelyek mindegyike egyenrangú a többivel. Munkanyelvének viszont csak hármat ismer el: az angolt, a németet és a franciát, de a dokumentumok nagy részét olaszra és spanyolra is lefordítja.

Az Európai Unió tagállamainak és az Európai Unió intézményeinek a nyelvpolitikája két különböző fogalom. Az egyes tagállamok nyelvpolitikája egymástól függetlenül alakul, de az Európai Uniónak van egy stabil koncepciója ebben a kérdésben, ez a stabil nyelvpolitika pedig bizonyos alapelvekre épül. Az Európai Unió nyelvpolitikájának alapelvei: etnikai, nyelvi és kulturális egyenlőség, a soknyelvűség és kulturális sokszínűség fenntartása.

Jelenleg a legfontosabb európai uniós nyelvi normákat az 1992. novemberében az Európa Tanács 11 tagországa által aláírt Regionális, vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája, az 1992-ben született Barcelonai Nyilatkozat és az 1996-os Hágai Ajánlások

foglalják össze. Ezen dokumentumok alapján minden tagállam hivatalos nyelve az Európai Unió hivatalos nyelve is, és a szervezetben belül minden hivatalos nyelv egyenrangú. A nyelvek egyenrangúsága azonban virtuális, az Európai Unióban is vannak magasabb és alacsonyabb presztízsű nyelvek, amelyek használata az Európai Unió hétköznapijaiban nem egyenlően oszlik meg a különböző szintereken. Az Európai Unió intézményeinek nyelvpolitikája a tagállamoktól függetlenül alakul, az adott intézmény szervezeti egységeinek a keretén belül. Itt nem érvényesül a nyelvi és kulturális sokszínűségnek az elve, hanem az intézmények munkatársai és a politikusok kommunikációjának a megkönnyítése a fő rendező elv. Ez nagy veszélyt jelent a kevesebb beszélővel rendelkező, alacsonyabb presztízsű nyelvek számára, ugyanis kialakult az a koncepció, amely szerint az Európai Uniónak három munkanyelve van: angol, francia, német (bár a német egyre inkább háttérbe szorul, és egyre inkább csak az angol, valamint a francia számít munkanyelvnek). A különböző intézmények munkatársai felvételénél alapvető előírás a szakértelem mellett az uniós munkanyelvek ismerete is. Több javaslat elhangzott már azzal kapcsolatban, hogy hogyan lehetne feloldani ezt a helyzetet: csökkenteni a nyelvek számát, de fenntartani a nyelvek, kultúrák egyenjogúságát is: egy hídnyelv vagy mesterséges közvetítő nyelv alkalmazása. Mindegyik javaslatnak vannak előnyei és hátrányai is. Az Európai Unió a valamennyi nyelvpárra érvényes fordítás, illetve tolmácsolás mellett tette le a voksát.

Az Európai Unió egyes tagállamai eltérően fejlődtek az elmúlt évszázadok során, ezért azok nyelvpolitikájára is más-más tényezők vannak hatással, jelen dolgozat is különböző jelenségeket emel ki.

Konklúzió

A modern társadalmak és társadalmi szervezetek nem hagyhatják figyelmen kívül az emberi jogok – köztük etnikai, vallási-lelkiismereti, nyelvi jogok – védelmét és tiszteletben tartását. Ez az egyik alapelve a XX. században megalakult, és 2004. május elseje óta 25 tagállamot magában foglaló Európai Uniónak is, amely szervezetnek a kialakulása hosszan tartó társadalmi-politikai-gazdasági folyamatok eredménye. Az Európai Unió a szabad tőke-, áru-, szolgáltatás- és munkaerő-áramlás mellett fontos teret szentel a soknyelvűség és a kulturális diverzitás fenntartásának is.

Az Európai Uniónak több politikai, gazdasági szervezete és bírói testülete segíti, irányítja és ellenőrzi a tagállamok kormányainak tevékenységét, többek között a nyelvpolitika terén is.

Az Európai Unió nyelvpolitikája nem jelent egyet a különböző tagállamok nyelvpolitikájával, de az egyes tagállamok nyelvpolitikája nagymértékben befolyásolja a szervezet egészének nyelvpolitikáját. Az egyes tagországokban eltérő problémák merülnek fel, amelyekre a politikai vezetőknek, nyelvészeknek és egyéb szakembereknek különbözőképpen kell reagálniuk.

A kutatás eredményei

A nyelvpolitika szerteágazó kérdései egyidősek az emberiséggel, azonban a nyelvpolitikai kutatások a XX. század közepe táján indultak meg, és váltak egyre jelentősebbé. A nyelvpolitika kutatási területei közé az alábbi tevékenységek tartoznak: nyelvművelés, nyelvoktatás, nyelvújító mozgalmak, státusz- és korpusztervezés, idegen nyelvű kultúrák terjesztéséhez kapcsolódó események megszervezése, intézmények alapítása és fenntartása, valamint az egyes társadalmaknak az etnikai-nyelvi kisebbségekhez fűződő viszonya, az alapvető nyelvi jogok tiszteletben tartása. Az emberi jogok – beleértve az etnikai-kisebbségi és nyelvi jogokat – az emberiség történelme folyamán mindig fontos problémát jelentettek, de a XX. század során szerte a világon még inkább előtérbe kerültek.

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát – amelyet a második világháború borzalmai ihlettek – az ENSZ-tagállamok 1948. december 10-én fogadták el.

Kutatásaim során arra a megállapításra jutottam, hogy a 2006. december 31-ig 25 tagállamot magában foglaló Európai Unió nyelvpolitikája és az egyes tagállamok nyelvpolitikája nem egy és ugyanaz. A szervezetben leginkább a különböző országok és intézmények munkatársai közötti kommunikációs nehézségek miatt kerülnek előtérbe a nyelvi kérdések (fordítás, tolmácsolás biztosítása, munkanyelvek kijelölése). Az Európai Unió különös figyelmet fordít a nyelvi és kulturális diverzitás fenntartására, ami nem mondható el a szervezet minden tagországaról. A tagállamok a történelem során eltérő társadalmi fejlődési szakaszokon és folyamatokon mentek keresztül, aminek következtében eltérő számú és méretű kisebbségi csoportok élnek a területükön. Ezen országok életében a legfontosabb nyelvpolitikai kérdés a területükön élő etnikai-nyelvi kisebbségek alapvető jogainak biztosítása, L₁ nyelvű oktatás megszervezése, L₁ kultúrájának fenntartása és ápolása. Európában még egy-egy régió belül sem azonos a különböző országok nyelvpolitikája. Néhány példa:

- a balti államok közül csak Litvánia nem írta elő lakosai számára az állampolgárság megszerzése céljából az állami nyelvvizsgát, Észtország és Lettország viszont igen.
- Olaszország és Spanyolország nyelvpolitikája az Európai Unióban etalonnak számít, Franciaországé viszont negatív példaként említhető.
- Belgium 3 nyelvközösség létét ismeri el az állam területén, és Belgium az egyetlen olyan európai állam, amelyben az oktatási intézmények kötelesek kiegészítő módszereket alkalmazni a legális bevándorló gyerekek sikeres integrációja érdekében. Hollandia viszont a holland állampolgárság megszerzése érdekében kötelezően előírta a holland állami nyelvvizsga letételét a bevándorlók számára. Luxemburgban a luxemburgi, a német és a francia triglosszális viszonyban van egymással, és azoknak a külföldi gyerekeknek, akik nem beszélnek a németet vagy a franciát, a luxemburgit segélynyelvként tanítják az iskolában.

A történelem folyamán különböző társadalmi fejlődésen keresztülment országok nyelvpolitikáját szinte lehetetlen összehangolni – hiszen mindenütt eltérő kérdések vetődnek fel – azonban a szakemberek (politikusok, nyelvészek, szociológusok, emberi jogokkal foglalkozó személyek, stb.) többsége hiányolja egy egységes, minden nyelvi-emberi jogra kiterjedő szabályzat alkalmazását, amely valamelyest közelebb hozná egymáshoz a különböző államok nyelvpolitikáját, különös tekintettel a területükön élő etnikai-nyelvi kisebbségi csoportokhoz való hozzáállás terén. Az egyes tagállamok nyelvpolitikájában hangsúlyosabban kellene megjelennie az Európai Unió által olyan fontos kérdésnek tartott nyelvi és kulturális diverzitásnak, ami számos, a szervezet területén élő etnikai-nyelvi kisebbség helyzetét, mindennapjait könnyítené meg.

A tézisek elkészítéséhez felhasznált bibliográfia

A. Nyomtatott művek

- Balázs Géza: Nyelvstratégia in Ezredforduló, MTA, Budapest, 1999/06., p. 23.
- Balázs Géza: Nyelvművelés, Kecskemét, 1998.
- Bangó Jenő: A belgiumi német népesség alkotmányjogi helyzete in <http://jesz.ajk.elte.hu/bango20.html>
- Bartha Csilla: A kétnyelvűség alapkérdései, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999.
- Batley-Michel Candelier, Edward – Hermann-Brennecke, Gisela – Szépe György: Politiche linguistiche per il mondo del XXI secolo, Bulzoni Editore, Roma, 1993.
- Berruto, Gaetano: Fondamenti di sociolinguistica, Bari, Laterza, 1995.
- Csernusné Ortutay Katalin: Nyelvtörvények, elnemzetlenítés in *História*, 2002/9-10., p. 36.
- Delors, Jacques: Az európai egyesülés folyamatának élcsapata in *Ezredforduló*, Budapest, 3. vol./2001., p. 29-32.
- Egyed Péter: Kisebbségi jogok mint emberi jogok, Budapest, 2001.
- Foucault, Yann: Politiques Linguistiques en Europe, Nemzeti Hungarológiai Központ, Budapest, 2001., p. 97.
- Gados László: Az egyesülő Európában társalogjunk vagy dadogjunk?, Hexaco GNH KFT., Budapest, 1996.
- Gados László: Az eszperantó – nyelvi mentőöv Európának in *Ezredforduló*, MTA, Budapest, 2001/02., p. 28.
- Gados László: A közös közvetítő nyelv kérdése az Európai Unióban, Budapest, 2003.
- Glatz Ferenc: Anyanyelvünk az ezredfordulón in *Ezredforduló*, MTA, Budapest, 1997/02., p. 19.
- Glatz Ferenc: Trianon öröksége in *História*, Budapest, 4. vol./2000., p. 3-6.
- Glatz Ferenc: Nemzet: államnemzet, kultúrnemzet in *História*, Budapest, 4. vol./1987., p. 26-28.
- Glatz Ferenc: Trianon tegnap és ma in *História*, Budapest, 3. vol./1990., p. 11-12.
- Glatz Ferenc: Az Európai Unió jövőjéről. Nizza után. Naplójegyzetek a berlini Európa Fórumról in *Ezredforduló*, Budapest, 4. vol./2001., p. 24-32.
- Glatz Ferenc: Fordulópont Európa történelmében? Naplójegyzetek az Európa Fórumról 2001. január 19-20. in *Ezredforduló*, Budapest, 3. vol./2001., p. 3-5.
- Glatz Ferenc: Európa határok nélkül. A politikai szerkezet stratégiái, in *Ezredforduló*, Budapest, 3. vol./2001., p. 5-21.
- Glatz Ferenc: „...tisztelve egymás hitét, nyelvét, függetlenségét, szabadságát...” in *História*, Budapest, 5-6. vol./1984., p. 40-43.
- Harsányi Iván: ¡Viva Franco! in *História*, 2-3. vol./1988., Budapest, p. 20-22.
- Haszpra Ottó: Mibe kerül a közös nyelv? in *Ezredforduló*, MTA, Budapest, 2002/03., p. 27.
- Haszpra Ottó: Az eszperantó hármasságnak in *Ezredforduló*, MTA, Budapest, 2001/02., p. 30.
- Hévízi Józsa: Autonómia-típusok Magyarországon és Európában. Kisebbségek, népcsoportok területi és egyházi öngazgatása – történeti áttekintésben, Püski Kiadó, Budapest, 2001.
- Ivaldi, Gilles: L'extreme-droite en Europe occidentale in *Problemes Politiques et Sociaux*, 849. vol., 2000., p. 3-78.
- Jancsi Beáta: A kisebbségi nyelvek jövője az egyesült Európában in *Etűdök Alkalmazott Nyelvészetre*, p. 7., szerk. Kassai Ilona, Pécs, 2004.
- Józsa Judit: Olasz nyelvpolitika in *Olasz nyelvi tanulmányok*, Iskolakultúra, Pécs, 2000., p. 25.
- Kardos Gábor: A regionális vagy kisebbségi nyelvek európai chartája: egy európai kihívás, Budapest, 2003.

- Nádor Orsolya: Nyelvpolitika. A magyar nyelv politikai státusváltozásai és oktatása a kezdetektől napjainkig, BIP, Budapest, 2002.
- Nádor Orsolya: Kelet-közép-európai nyelvpolitikai és anyanyelvi oktatási formák, Budapest, 2002.
- Ninyoles, Rafael: Política Lingüística, Alzira, 1989.
- Oriol, Ramón: Declaración Universal de Derechos Lingüísticos in Revista Iberoamericana de Educación, número 13., Barcelona, 1996.
- Princz Oszkár szerk.: Az Európai Unió és a Nyelvi Kérdés, III. Füzet
- Prodi, Romano: A reform után: az egyesült Európa jövőbeli stratégiája in Ezredforduló, Budapest, 3. vol./2001., p. 21-25.
- Ritoók Zsigmond: A kisebbségek nyelvi kultúrája in Ezredforduló, MTA, Budapest, 2002/03., p. 24.
- Sándor Klára: Nyelv és hatalom, nyelvi jogok és oktatás, Apáczai Csere János Pedagógusok Háza Kiadója, Csíkszereda, 2000.
- Sándor Klára: Humánföldrajz, szociolingvisztika, az MTA Filozófiai Kutatóintézetének Akadémiai-Filozófiai Nyitott Egyeteme, 2001.
- Schröder, Gerhard: A reform után: stratégiákat a jövőre nézve egész Európa számára in Ezredforduló, Budapest, 3. vol./2001., p. 25-29.
- Siguan, Miquel: La Europa de las lenguas, Barcelona, 1995.
- Szarka László: Államnyelv, hivatalos nyelv – kisebbségi nyelvi jogok Kelet-Közép-Európában, MTA Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2002.
- Szépe György – Derényi András szerk.: Nyelv, hatalom, egyenlőség, Corvina, Budapest, 1999.
- Szépe György: Nyelvpolitika: múlt és jövő in Iskolakultúra, Pécs, 2001.
- Szépe György: Az európai integráció lehetséges nyelvi következményei in Magyar Napló, 2000/4., Budapest
- de Varennes, Ferdinand: Kisebbségi jogok a nemzetközi jogban, 2001., Párizs

A 1. Internetes anyagok

- Bakk Miklós: Nyelvi jogok és a hegemonia szelleme in http://www.provincia.ro/cikk_magyar/c000290.html
- Bíró Gáspár: Kisebbségek és kollektív jogok in www.regiofolyoirat.hu/newspaper/1991/2/10%20Biro_Gaspar.doc
- Gúti Erika-Szépe György: A szivárvány-koalíció nyelvpolitikája. Nyelvpolitika alulnézetben in <http://aida.lib.jgytf.u-szeged.hu/alknyelv/aktualis/SzepeGyorgy.htm>
- Lanstyák István: Az Európai Unió nyelvpolitikája és a Szlovákiában beszélt nyelvek in http://www.epa.oszk.hu/00000/00033/00019/szemle_2004_4_lanstyak.htm
- Nagló, Kristian: Nyelv és kollektív identitások Európában in http://www.hhrf.org/kisebbségkutatas/kk_2004_02/cikk.php?id=876
- Ortolani, Andrea: Lingue e politica linguistica nell'Unione Europea in <http://ar.jus.unitn.it/Cardozo/Review/2002/Ortolani.htm>
- Puskás Tünde: Nyelv, identitás és nyelvpolitika Európában in <http://mek.oszk.hu/03400/03423/03423.htm>
- Simon Mária: A bevándorló gyerekek iskolai integrációja Európában in www.oki.hu/printerFriendly.php?tipus=cikk&kod=2005-07-vt-Simon-Bevanderlo
- Vágó Irén: Idegennyelv-oktatás in www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=Jelentes97-hatter-Vago-Idegennyelvoktat
- Az európai integráció rövid története http://www.romacentrum.hu/eucsatl/integr_tort.htm
- Barcelonai Nyilatkozat

Hágai Ajánlások

<http://eupont.bmk.hu>

La Commissione Europea: Le lingue regionali e minoritarie dell'Unione Europea, 2000.

Parlamento Europeo: Le lingue come patrimonio culturale europeo

Publikációs jegyzék

Az értekezés témakörében publikált saját írások Tanulmányok folyóiratokban

Kuthy Erika: Az idegennyelv-tudás fontossága az Európai Unióban in *Gazdálkodás* 2006/Különkiadás, Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös, pp. 42-49.

Kuthy Erika: A halásztelki bolgár közösség in *Gazdálkodás* 2006/Különkiadás, Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös, pp. 147-152.

Recenziók folyóiratokban

Kuthy Erika: Olasz nyelvi tanulmányok in *Iskolakultúra*, Luigi Tassoni – Fóris Ágota szerk. megjelent a *Modern Nyelvoktatás* 2005/4. számában pp. 82-86.

Kuthy Erika: Szabómihályi Gizella-Lanstyák István: Magyar nyelvtervezés Szlovákiában megjelent a *Modern Nyelvoktatás* XII. évfolyam 2. számában, pp. 80-81.

Az értekezés témakörében tartott saját nyilvános tudományos előadások

Kuthy Erika: A nyelvtudás szerepe az Európai Unión belüli mezőgazdasággal kapcsolatos kereskedelmi életben

2006. március, Mosonmagyaróvár Nemzetközi Élelmiszeripari Konferencia

Konferenciákon való részvétel

2000: X. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus, Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár, április

2001: XI. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus, Pécsi Tudományegyetem, Pécs, április

2002: XII. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus, szegedi tudományegyetem, Szeged, március

2003. november: Tudományos Napok, Gyöngyös, Károly Róbert Főiskola

2004. november: Tudományos Napok, Gyöngyös, Károly Róbert Főiskola

2004. március: IX. Nemzetközi Agrárökonómiai Tudományos Napok, Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös

2006. november: Tudományos Napok, Gyöngyös, Károly Róbert Főiskola

A témakörhöz szorosan nem kapcsolódó publikált saját írások Könyvek, a könyvekhez kapcsolódó segédanyagok

Bernátné Vámosi Judit – Kuthy Erika: *Salve! I. Olasz nyelv alapfokon*

Olasz nyelvkönyv kezdők számára
Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1999 p. 200

Bernátné Vámosi Judit – Kuthy Erika: Salve! I. Olasz munkafüzet alapfokon
Olasz munkafüzet kezdők számára
Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1999 p. 95

Bernátné Vámosi Judit – Kuthy Erika: Salve! I/A I. Olasz nyelv alapfokon, olasz nyelvű
kazetta
Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1999

Bernátné Vámosi Judit – Kuthy Erika: Salve! I/A II. Olasz nyelv alapfokon, olasz nyelvű
kazetta
Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1999

Kuthy Erika-Nagy Noémi: Manuel técnico del lenguaje turístico del español
Spanyol nyelvű jegyzet idegenforgalom- és szálloda szakos hallgatók számára
Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös, 2005 p. 93
Kuthy Erika: Tramezzino
Olasz nyelvkönyv a középszintű érettségire készülőknek
Holnap Kiadó, Budapest, 2007 p. 348

Kuthy Erika: Tramezzino
CD 1 a nyelvkönyvhöz
Holnap Kiadó, Budapest, 2008

Kuthy Erika: Tramezzino
CD 2 a nyelvkönyvhöz
Holnap Kiadó, Budapest, 2008

Kuthy Erika: Manual técnico del lenguaje de asuntos financieros del español
Megjelenés alatt a gyöngyösi Károly Róbert Főiskola gondozásában

Tanulmányok folyóiratokban

Kuthy Erika: Dalszövegek felhasználása az idegennyelv-oktatásban in Modern Nyelvoktatás
2005/1. pp. 48-56.

Kuthy Erika: Kalandozások az olasz nyelvű internetes honlapokon in Modern Nyelvoktatás,
2005/2-3. pp. 78-84. 2005/szeptember

Kuthy Erika: Kalandozások a spanyol nyelvű internetes honlapokon in Modern Nyelvoktatás
2006/3-4. pp. 126-130.

Kuthy Erika: Meg kell-e ijednünk a PISA Teszt eredménye láttán?

Modern Nyelvoktatás 2007/2-3. pp. 81-90.

Kuthy Erika-Mérai Györgyi: Dióhéjban a 2005-ben bevezetett középszintű nyelvi érettségi
vizsgáról

Megjelenés alatt a Modern Nyelvoktatás című folyóiratban

Kuthy Erika: Kalandozások a portugál nyelvű internetes honlapokon
Megjelenés alatt a Modern Nyelvoktatás című folyóiratban